

Schapen op Nederlandse golfbanen

Kosten zijn afhankelijk van de graasdruk

Op onze enquête van de afgelopen winter over de inzet van schapen op de golfbaan als natuurlijke maaimachine kregen we een reactie van een twintigtal golfbanen. De verstrekte informatie is samengevat in de afgebeelde tabel, de opmerkingen die de greenkeepers maakten zijn als quote weergegeven, en van een drietal Nederlandse golfbanen laten we de hoofdgreenkeepers aan het woord over 'hun' schapen.

Auteur: Broer de Boer

De reacties over het weiden van schapen op golfbanen zijn overwegend positief. Het aantal schapen varieert zeer sterk van baan tot baan, van enkele schapen het gehele jaar door tot een intensieve beweiding met honderden schapen gedurende enkele dagen in het jaar. Slechts bij enkele banen zijn ook de kosten bekend. Dat varieert van substantiële bedragen per hectare tot de traditionele doos sigaren voor de eigenaar van de schapen. De inzet van schapen op de baan is niet iets wat je zomaar doet. Het blijkt een serieus alternatief om delen van een golfbaan te onderhouden. Maar hoewel schapen op de baan ook een mooi gezicht zijn, kost beweiding door schapen eerder geld dan dat het iets opbrengt. Deze manier van onderhoud van met name de rough daagt geïnteresseerde golfbanen uit tot een stuk kennisontwikkeling.

Schapen op de Domburgse Golf Club

Hoofdgreenkeeper Arjen Bosschaert over de schapen die jaarlijks enkele weken op zijn baan vertoeven: 'Het resultaat van de begrazingsrondes is schitterend, zowel om te zien als voor de spelers. Termen als biodiversiteit, verschraling, duurzaamheid en zeker ook de look met meerwaarde zijn zeker op zijn plaats. De kosten zijn wel erg hoog; het komt dan ook elk jaar weer terug. Met

Quotes uit de enquête

'Schapen bevallen mij supergoed: je kunt er zelf niet tegenop met bosmaaier of roughmaaier. Deze dieren komen in alle hoeken en gaten.'

'Schapen houden de rough dun, zodat er makkelijk uitgespeeld kan worden, de golfballen gevonden kunnen worden en het oogt natuurlijker dan maaien met de machine. Bij ons zijn tevens zijn de lage kosten een groot voordeel.'

'Helemaal geweldig, vergrassing van de heide op onze baan blijft zo onder controle. De schapen komen op plaatsen waar machines niet kunnen komen. Schapen hebben een positieve invloed op de beleving van de golfer, begrazing brengt de mineralisatie van de bodem op gang, strooisellagen verdwijnen, en schapen verwijderen opschot.'

'Schapen nemen ook de begrazing van natte stukken voor hun rekening, waar wij bijna nooit op kunnen komen.'

'We zetten ze in als maaimachine in rough, tussen duindoorns en andere struiken en bomen, waar we met echte maaimachines niet kunnen komen. Die begrazing bevalt perfect, maar het verschrallende effect dat schapen zouden geven is bij ons nog niet goed te beoordelen.'

'Schapen: geen herrie meer van machines, een hoog aaibaarheidsgehalte, een natuurlijk beeld, verbetering van flora en fauna. En de kosten, per hectare? Dat varieert bij ons van 450 euro (heide) tot 750 euro (grasland) per hectare. De kosten zijn dus afhankelijk van de graasdruk.'

een investering van 10.000 euro per jaar kun je het geheel ook machinaal onderhouden. Al zal het resultaat bij lange na niet zo succesvol zijn als met schapen. Wel wordt verwacht dat het aantal graasdagen per hectare per jaar zal verminderen in de loop der jaren, doordat dan pas het resultaat van de verschrallende werking zal gaan

blijken. Nu heeft de rough op de DGC nog een vegetatiedikte/massa van 1.000 graasdagen per hectare per jaar voor een schaap.'

Schapen op de Lochemse Golf en Countryclub

Jan Groot Roesink, assistent-headgreenkeeper van de Lochemse G&CC De Graafschap: 'Het

hele jaar door loopt er een aantal schapen op de rough. Wij verzorgen ze als greenkeepers zelf. De schapen zijn ook goed voor de natuurontwikkeling in de baan: ze zorgen voor een meer gevarieerde begroeiing in de rough. Sommige planten vinden ze lekker; die zullen dus minder talrijk zijn, maar andere krijgen daardoor juist meer kans om uit te groeien. Daarbij eet een schaap op de ene plek wel en niets op de andere. Daardoor worden sommige stukken rijker aan voedingsstoffen, terwijl andere plekken juist armer worden. Ten slotte blijven er zaden in de vacht hangen, die daardoor verplaatst worden. Zo is de wilde peen, de plant met de witte schermbloemen die laat in het jaar bloeit, door de schapenvachten over de hele baan verspreid. Een gevarieerde rough is goed voor insecten en veel verschillende soorten insecten op je baan zorgen bijvoorbeeld weer voor een goede vogelstand. Schapen houden onze rough dun, zorgen dat ballen beter vindbaar zijn en dat er gemakkelijker gespeeld kan worden. Bovendien oogt beweiding veel natuurlijker dan het maaien met de machine. Tevens zie ik de lage kosten als een voordeel.'

Schapen op Het Rijk van Nunspeet

De ervaringen van Henry Slijkhuis, assistent-hoofdgroenkeeper van Het Rijk van Nunspeet: 'In augustus 2012 hebben circa 400 schapen- en geitenbekkies in vier dagen tijd ongeveer een derde van alle roughs bij ons begraasd, totaal zo'n vier hectare. Vanaf de fairway was de scheiding tussen de plaatsen waar de schapen wel of niet graasden exact te zien. Ondanks de schrale grond hadden we te veel grasgroei in de rough.

De kudde schapen zorgde precies voor het beeld dat ik wilde hebben. Met motorzeis of maaiapparatuur hadden we het nooit zo snel zo goed kunnen krijgen. We bekijken nu wat het resultaat is in het voorjaar en bepalen dan of we ermee doorgaan. Wat grassen betreft, ziet het er onder de bomen in de rough best strak en kaal uit. Opslag van boompjes zal vermoedelijk terugkomen, want de begrazing heeft eigenlijk net in een te late periode plaatsgevonden. En wat de verwijdering van grassen uit de heide betreft, is de begrazing een goede aanzet geweest om gras en opslag te laten verdwijnen. Onze schaapherder, Chris Griswin, kan precies vertellen wanneer je de schapen moet inzetten en hoelang, om van bepaalde grassen of boompjes af te komen die je in de heide of onder je dennenbomen kwijt wilt. Eigenlijk moet je voor een optimaal resultaat vroeg in het voorjaar, als boompjes en heide net in de knop zitten, laten begrazen. Hij noemt ook vier begrazingen achtereen in het vroege voor- en najaar, om in twee jaar tijd een optimaal resultaat te krijgen. Chris Grinwis heeft me dat op een nabijgelegen stuk heide ook laten zien. Als je het goed doet, vermindert de hoeveelheid grassen in de heide en wordt de heide ook echt mooier doordat het minder verhout. Als greenkeepers staan we achter deze manier van begrazen, maar het management van de baan wil goed bekijken wat het effect is, want je investeert toch geld in deze mooie ecologische manier van onderhoud. Maar misschien', filosofeert Henry Slijkhuis, 'gaan we naar een situatie toe waarbij de schaapherder een beperkt aantal schapen jaarrond in de rough laat lopen.'

Schapen hebben een rol in de verspreiding van zaden van wilde peen.

Schapen kunnen helpen vergrassing van heide onder controle te houden.

Stuur dit artikel door!

Scan of ga naar:

<http://www.greenkeeper.nl/artikel.asp?id=9-3822>

Golfbaan	Periode	Aantal	Schapenras	Kosten in euro	Waar ingezet?
Lochemse G&CC	Hele jaar	< 30	Schoonebeekers, Drents en/of Veluws	0	Onder bomen in de rough
Sluispolder	Hele jaar	< 30	Texelaar	0	Onder bomen in de rough, rough
Molenslag	Enkele mnd	< 30	Swifters	0	Andere
De Gelpenberg	Hele jaar	< 30	Drents en/of Veluws	2.000	Rough, onder bomen in de rough
De Hoge Kleij	Enkele wkn	30 of meer	Onbekend	onbekend	Rough, wasteland en terreinen ver van holes
Het Woold	Enkele mnd	30 of meer	Schoonebekers	enkele 1.000	Wasteland ver van de holes
Naarderbosch	Enkele mnd	30 of meer	Onbekend	0	Wasteland ver van de holes
De Schoot	Enkele mnd	30 of meer	Texelaar	0	Rough
Havelte	Enkele wkn	30 of meer	Drents en/of Veluws	350/week	Wasteland en terreinen ver van de holes
Emmeloord	Enkele mnd	30 of meer	Texelaar	Huuropbrengst	Wasteland en terreinen ver van de holes
De Pan	Enkele wkn	100-200	Drents en/of Veluws	3.500	Andere
De Stippelberg	Enkele mnd	200-400	Onbekend	Onbekend	Rough, wasteland en terreinen ver van holes
Domburgse GC	Enkele wkn	200-400	Drents en/of Veluws	1.000/ha	Rough
De Hilversumse	Enkele wkn	200-400	Kempisch heideschaap	4.000	Onder bomen in de rough en andere
De Haagse	Enkele wkn	200-400	Schoonebekers	7.000	Rough, onder bomen in de rough
De Edese	Enkele wkn	200-400	Drents en/of Veluws	450-750/ha	Onder bomen in de rough, de rough
Nunspeet	Enkele dgn	200-400	Schoonebekers	geen opgave	Rough onder bomen en op heide